

HAJDÚ-BIHAR MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL

HAJDÚHADHÁZI JÁRÁSI HIVATAL
JÁRÁSI MUNKAÜGYI KIRENDELTSÉGE

„Munkanélküliség alakulása Hajdúhadházon 2012 évben”

Készítette:

Antal Sándor
kirendeltségvezető

MUNKAERŐ-PIACI HELYZET ALAKULÁSA HAJDÚHADHÁZON 2012. ÉVBEN

A kirendeltséghez tartozó három település közül Hajdúhadház infrastruktúrája elmarad Hajdú-Bihar megye városainak átlagos színvonalától. A rendszerváltást megelőzően viszonylag erős gazdasági potenciállal rendelkezett. A gazdasági átalakulást követően a mezőgazdaság fokozatos leépülése negatívan hatott a tradicionálisan agrárjellegű vidékre. A város büszkeségének számító két termelőszövetkezet és a város fő munkaadói olyan válságba sodródtak, hogy a jelentős ipart szinte teljesen nélkülöző település jövője megkérdőjeleződött. A megye egyik leghátrányosabb helyzetű térsége. Az erőfeszítések ellenére a gazdasági mutatói rendre a megyei átlag alatt maradtak. Jellemzően alacsony a vállalkozási hajlandóság is, kevés a vállalkozások száma. A magas munkanélküliség mellett a munkanélküliek kedvezőtlen összetétele tovább fokozza a problémát. A kirendeltség adatai szerint a regisztrált álláskereső csaknem háromnegyede semmilyen szakképzettséggel nem rendelkezik és igen alacsony a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők száma. Az alacsony iskolai végzettség közvetlen kiváltó oka a tartós munkanélküliségnek. Ezt a válságot tovább mélyíti a településen élő kisebbség, akik körében a munkanélküliségi mutató 90% fölött van.

ÁLTALÁNOS HELYZETFELMÉRÉS

Gazdasági környezet

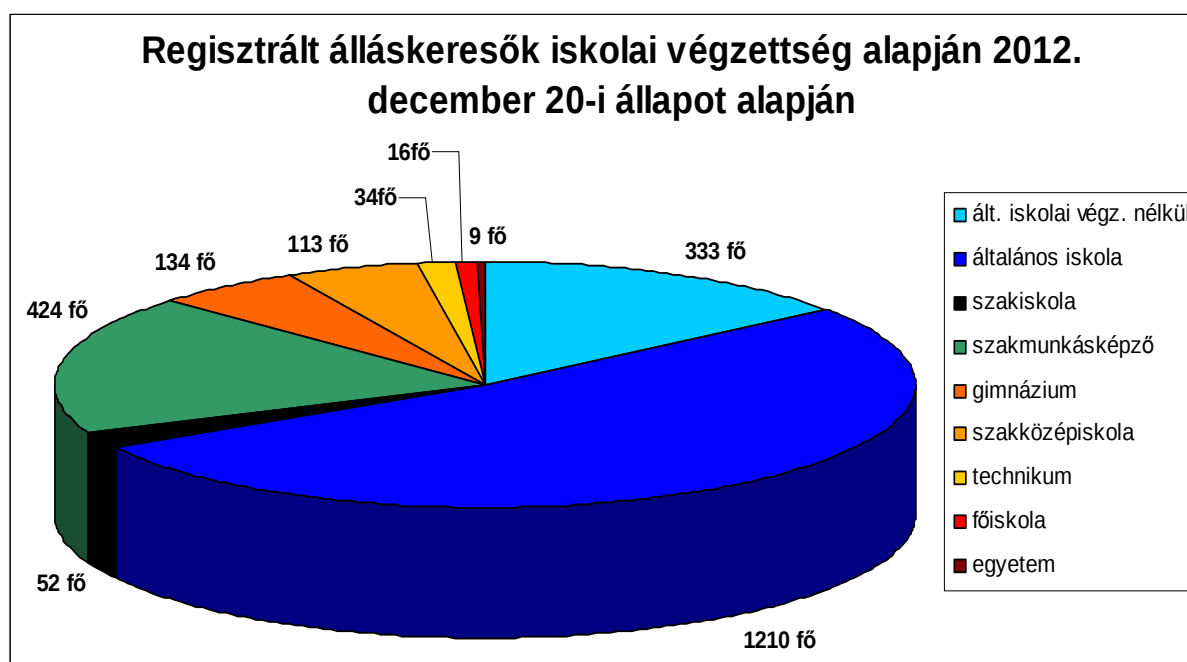
Hajdúhadház a munkanélküliség megjelenése óta súlyos foglalkoztatási válsággal küzd. A számottevő ipar hiánya miatt a település alapvetően mezőgazdasági jellegű. A mezőgazdaságban végzett munka - annak ellenére, hogy évről-évre csökkenő tendenciát mutat - ma is sok ember számára jelent fő megélhetési formát. A szántóföldi növénytermesztés prioritása mellett jelentős még a zöldség-, és gyümölcsstermesztés is. Az állattenyésztés másodrangú jelleggel bír a növénytermesztési ágazat mögött. A Hajdúhadháztól 18 km-re fekvő megyeszékhely Debrecen a térség szellemi-gazdasági centruma. Hajdú-Bihar megyében a foglalkoztatók közel 70%-a található Debrecenben és vonzáskörzetében. A megyeszékhely közelsége ellenére a települési munkanélküliségi mutató az elmúlt években nem mutat jelentősebb változást. A településen az állandó lakosság 13.234 fő, ebből munkavállalási korban lévő 8484 fő (2012. decemberben), 63.7% volt. A kistérség a munkanélküliség megjelenése óta súlyos foglalkoztatási válsággal küzd. Az 1990-es évek elejétől Hajdúhadházon is gyors ütemben növekedett a munkanélküliek

száma, mivel a munkahelyek nagy része megszűnt, így ma a város legsúlyosabb problémája a munkanélküliség. Jelenleg a település legnagyobb foglalkoztatója az önkormányzat, igaz hogy a foglalkoztatottak nagyobb részben a másodlagos munkaerőpiacon vannak foglalkoztatva. Jentős kitörési pont lehetne a foglalkoztatás szempontjából egy mezőgazdasági termékfeldolgozó építése, valamint a feldolgozandó alapanyagok helyi szintű megtermelése, előállítás.

Társadalmi környezet

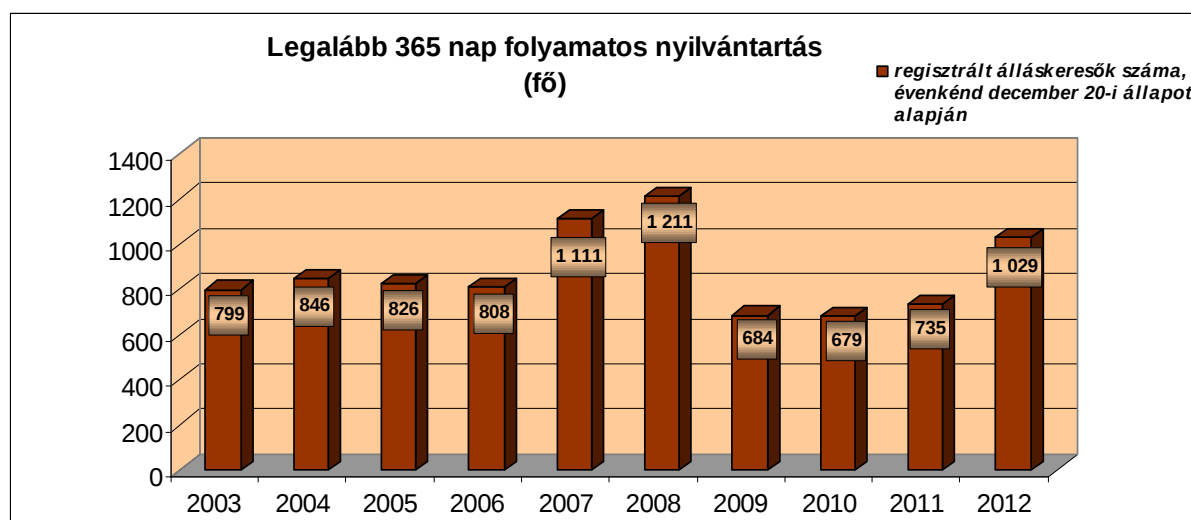
Iskolai végzettség alapján a következő következtetések vonhatóak le:

Hajdúhadházon a munkanélküliek körében legnagyobb számban az általános iskolai végzettséggel rendelkezők jelennek meg, a regisztrált munkanélküliek számához viszonyítva a 2010-ben 52 %, a 2011-ben 50 %, 2012-ben 52 %. Az általános iskolai végzettséggel sem rendelkezők száma mind 2010-ben, mind 2011-ben a regisztrált álláskereső 13 %- át tette ki, ez az arány 2012-re 14%-ra növekedett. Ezek az adatok azt mutatják, hogy a 2012. évben a 2010. évhez képest is nőtt a szakképzetlenek aránya, így sajnos a regisztrált állomány közel háromnegyede szakképzetlen. Jelentős a szakmunkásképző intézetekben végzettek aránya is, 2012-ben 424 fő, azaz a regisztrált álláskereső 18%-a, ugyanakkor ezzel ellentétben igen alacsony a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma. A 2011. évben nőtt az arányuk a munkanélküliek között, azonban elenyésző százalékban: 2010-ben 0,9 %, 2011-ben 1,1 % volt felsőfokú végzettségű, 2012-ben 25 fő, tehát 1 % rendelkezett egyetem vagy főiskolai végzettséggel. A munkaerő-piacról kiszoruló alulképzett személyek foglalkoztatásának megoldása, valamint szociális ellátásuk biztosítása egyre nagyobb terhet jelent. Az alacsony iskolai végzettség közvetlen kiváltó oka a tartós munkanélküliségnek.

A tartós munkanélküliek aránya 2003. és 2006. között viszonylagos állandóságot mutat, amint a lenti ábrán is látszik a 2007-es és 2008-as évben jelentősen megnövekedett a legalább 365 napon keresztül folyamatosan álláskeresőként nyilvántartott személyek száma. A 2009 és 2011 közötti időszakban ismét jóval alacsonyabb számban tartott nyilván a kirendeltség tartós munkanélkülieket, viszont a 2012-es évben újra növekedni kezdett a számuk.

Az elmúlt évtizedek súlyos környezeti és gazdasági hatása mellett a regisztrált állomány iskolázottsági és képzettségi szintje is befolyással volt/van a településen. Az alulképzetteknek az elsődleges munkaerő-piacra való jutása szinte reménytelen. Hajdúhadházon sajnos szűkös számban vannak jelen foglalkoztatók és a környező településeken is elsődleges szempont a helybéliek alkalmazása. A tartós munkanélküliek aránya igen magas és ezzel párosul az alacsony képzettségi szint is. Ez a két tényező tovább rontja az elhelyezkedési esélyüket. Az ilyen munkaerő az idő múlásával veszít értékéből. A problémát tovább súlyosbítja, hogy gyakran a rossz egészségügyi állapot is párosul az alacsony iskolai végzettséggel és a tartósan regisztrációban töltött idővel.

Demográfiai és egészségügyi állapot:

Egy település fejlődését befolyásoló tényezők között fontos szerepe van annak, hogy milyen a népesség nagysága és összetétele, a népesedés milyen tendenciát mutat. Ebből a szempontból Hajdúhadház növekvő lélekszámú. A természetes szaporodás befolyásolja a népesség korcsoport szerinti összetételét. Hajdúhadházon a gyermekkorúak a lakosság 29 %-át, vagyis több mint ¼-ét teszik ki, miközben az időskorúak aránya jóval alacsonyabb. Kedvezőtlenül alakul a gyermekek családon belüli helyzete, ugyanis a gyermekek és fiatalok jelentős része

halmozottan hátrányos helyzetű családokban él. Súlyosbítja a problémát, hogy egy jelentős részüknek nincs semmilyen egészségügyi biztosítása. Elég magas a megváltozott munkaképességű munkanélküliek száma is. Az elmúlt években az ingázók száma erősen visszaesett, de még napjainkban is igen sokan a környező településeken (Debrecen, Téglás) találnak munkát. A vándorlási egyenleg negatív, ami elsősorban a szakképzettek elvándorlásainak köszönhető.

Vállalkozások, intézmény rendszer:

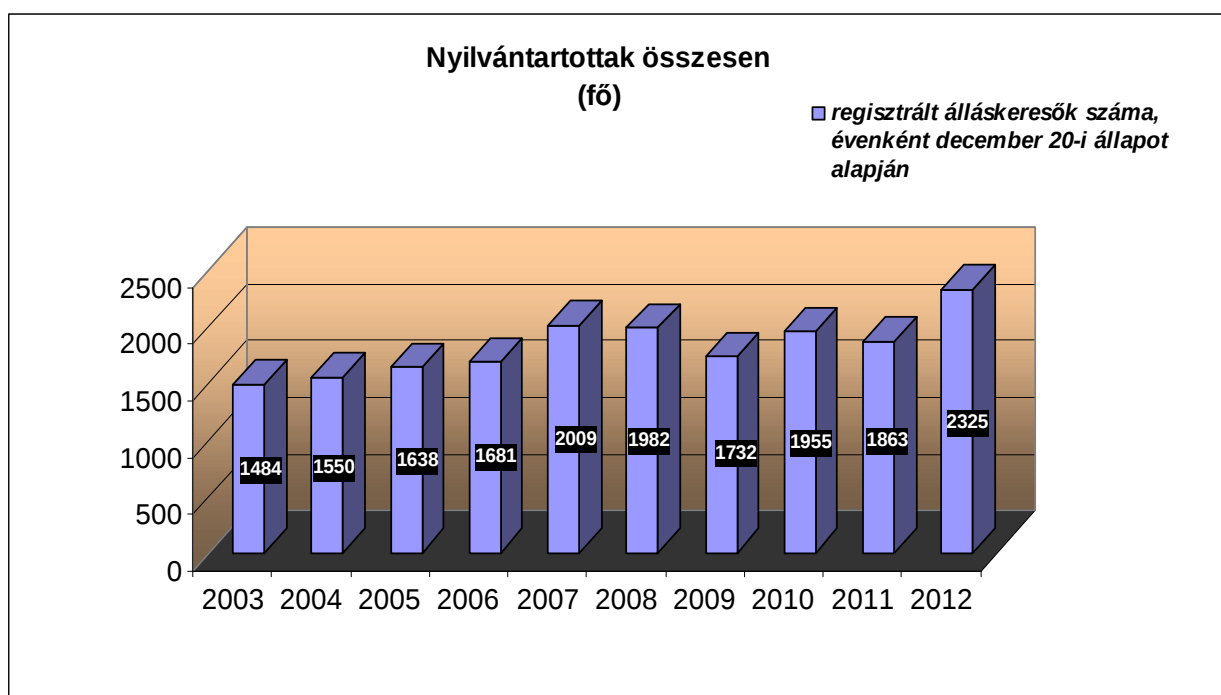
Hajdúhadházon a vállalkozási hajlandóság igen alacsony. Mivel számottevő iparosodás a településen nem következett be, még ma is a mezőgazdaság a húzó ágazat. Elsősorban családi gazdálkodás folyik. Ezekben a vállalkozásokban a munkaerő-piacról kiszoruló álláskeresők csak csekély számban és szezonális jelleggel tudnak elhelyezkedni. Az infrastrukturális elmaradottság, a természeti erőforrások szűkössége miatt Hajdúhadháznak még nem sikerült leküzdeni a múltbéli hátrányt. A településen a legnagyobb foglalkoztató az elmúlt években az Önkormányzat és Intézményei voltak. A településen egy középfokú intézmény van, a Szilágyi Dániel Gimnázium és Szakközépiskola. Az intézmény fő profilja: középfokú közgazdasági- és informatikai képzés. Sajnálatos tény, hogy a településen szakmunkás képzés nem folyik, holott ez egy kitörési pont lehetne a szakképzetlen álláskeresők számára.

Vezető ágazat, munkaerőpiac:

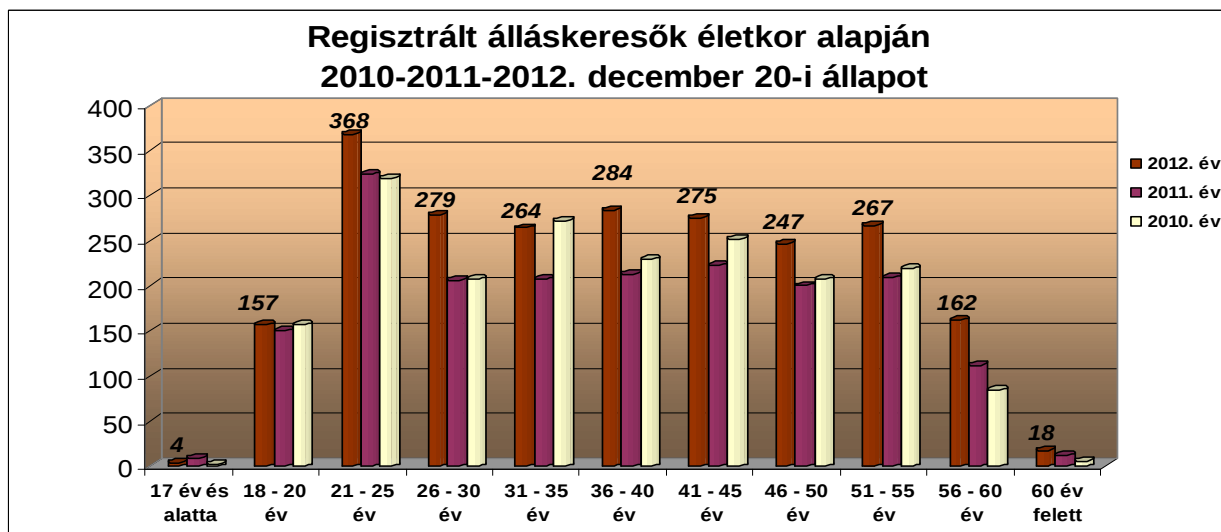
A helyi mezőgazdasági profillal rendelkező és faipari üzemek, valamint a környező települések nagyüzemeinek részbeni megszűnésével a hajdúhadházi lakosok nagy része kiszorult a munkaerőpiacról. A város üzemeinek többségét sújtotta a gazdasági szerkezetváltás, amelyik talpon tudott maradni, az is jelentős létszámcsökkentéssel járó átalakuláson ment keresztül. A környező településekre ingázó munkaerőt érintette legelőször a létszámleépítés. A várost ez különösen hátrányos helyzetbe hozta, hiszen a településen igen magas volt az ingázók száma. Ma is, bár számuk jelentősen csökkent, sokan a városon kívül találnak munkalehetőséget (Debrecen, Téglás, Hajdúböszörmény). Az ingázók számát tekintve Téglás évtizedekig a megye egyik legnagyobb ipari üzemét tudhatta magáénak. A Hajdúsági Iparművekben készült gépek nemcsak Magyarországon, hanem az országhatáron túl is ismertek voltak. A három cégcsoportot magába foglaló gyárban ma is sok Hajdúhadházi lakos dolgozik. Az 1980-as évek végén több mint négyezer embernek adott munkát a gyár. Jelenleg az 1000 főt sem éri el az itt foglalkoztatottak száma. A hajdúhadházi ipari létesítmények (pl.: UNIFA, DRITOR) néhány éven keresztül tudtak csak munkalehetőséget biztosítani, mivel rövid ideig tudták magukat fenntartani.

A nyilvántartott állás keresők számának alakulása:

Amint az a lenti ábrán megfigyelhető, hogy az elmúlt 10 év vizsgálatában 2012-ben a legmagasabb a regisztrált állás keresők száma. A 2012. december 20-i állapot alapján 2325 fő hajdúhadházi állás keresőt tartott nyilván a kirendeltség. A 2003-as adatokhoz képest ez 36 %-os növekedést jelent. Folyamatos növekedés jellemző az évek során, kiugró növekedés történt az állás keresők számában a 2007-es évben, ezt követően 2 évig kis mértékben csökkent a nyilvántartottak száma, majd a 2010-es és 2011-es adatok újra emelkedést mutatnak.

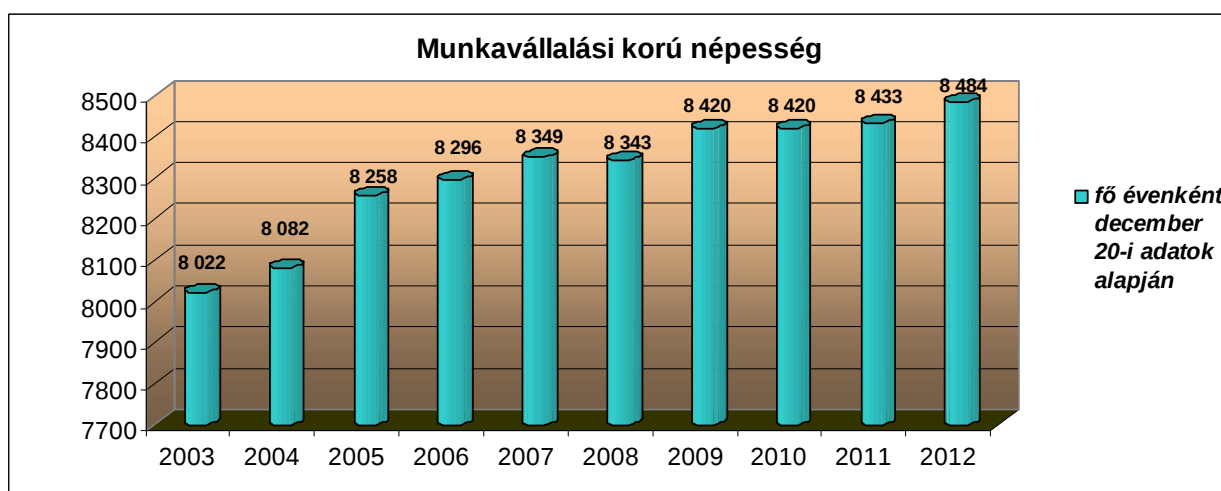
Életkor megoszlás korcsoportonként a hajdúhadházi regisztrált állás keresők vonatkozásában:

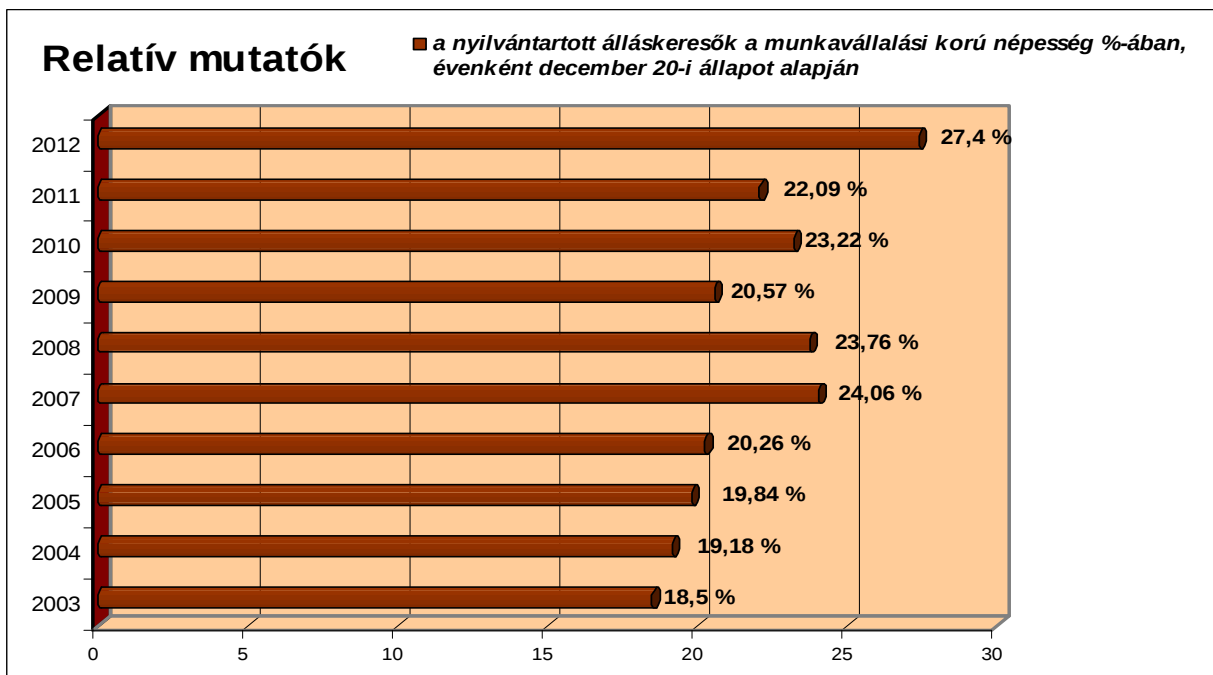
A regisztráltak döntő hányadát a legaktívabb korosztályok a 2010. évben a 21-25 és a 31-35 évesek, a 2011. évben szintén a 21-25, valamint a 41-45 éves korosztály adta. Az összes regisztrált hajdúhadházi lakoshoz viszonyítva a 21- 25 éves korosztály aránya 2010-ben 16.3%, 2011-ben 17.3% volt. Ezek az arányok 2012-ben sem változtak, csupán a regisztráltak számának növekedésével növekedtek. Megfigyelhető, hogy a 21-25 év közötti álláskeresők száma kimagasló, és a 26-55 éves álláskeresők aránya közel egyenlővé vált.

A relatív mutatók alakulás:

A relatív mutató összeveti a nyilvántartott álláskeresők számát a munkavállalási korú népesség számával. A két létszámadatot elosztva megadja azt, hogy hány százalékát teszik ki regisztrált álláskeresők a munkavállalási korú népességnek. A nyilvántartott álláskeresők adatairól korábban már említést tettünk, a következő diagram a munkavállalási korú népesség alakulását mutatja 2003 és 2012 között:

Megfigyelhető, hogy a munkavállalási korú népesség folyamatosan növekszik. Ezen növekedés mellett viszont a nyilvántartott álláskeresők száma is növekvő tendenciát mutat. Az adatok összevetésével a relatív mutatók a következőképpen alakultak az elmúlt 10 évben:

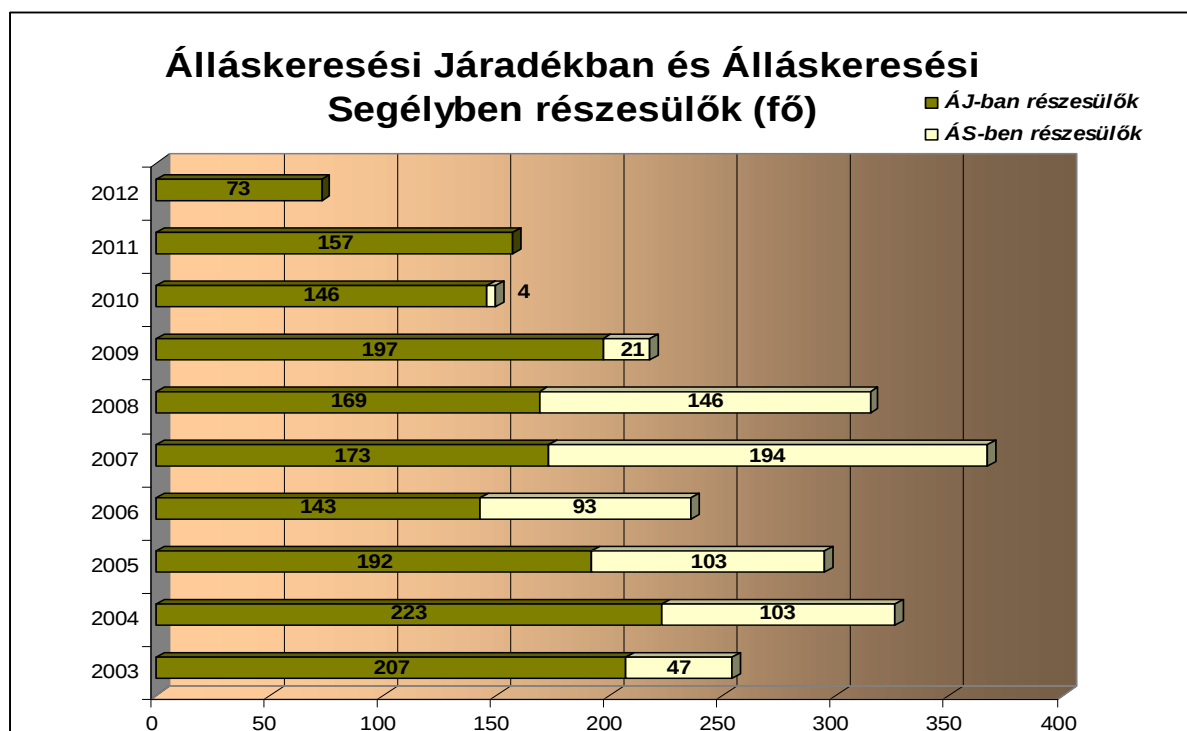
2012-ben a relatív mutató 27,4 % volt, tehát a munkavállalási korú népességnek ekkora része nem tudott elhelyezkedni a munkaerő-piacon.

Ellátásban részesülők:

A kirendeltséggel együttműködést vállaló hajdúhadházi lakhellyel rendelkező ügyfelek közül aktív korúak ellátásában 2012 december 20.-án 1143 fő részesült. A lenti diagramból kitűnik, hogy az elmúlt 10 évben nagymértékben változott az ellátottak száma, mely összefüggést mutat a törvényi változásokkal, valamint a közmunkaprogramok időszakos megvalósulásával.

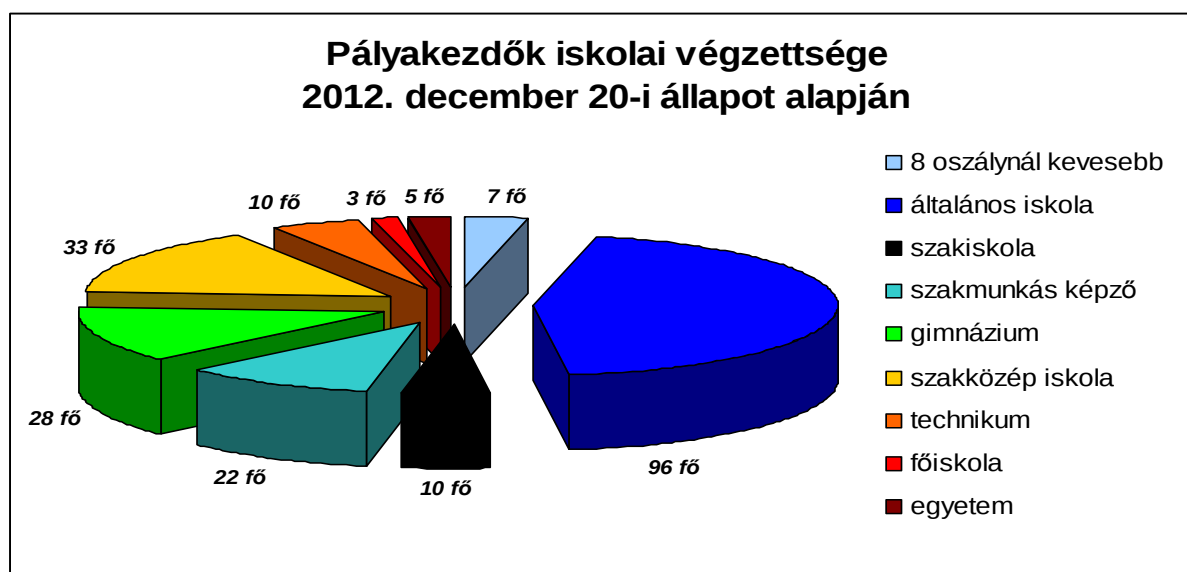

Az álláskeresők ellátásában résztvevők számát az elmúlt évek jogszabályi változásai egyértelműen befolyásolták. Az alábbi diagramon követhető, hogy a 2011. szeptemberétől hatályos foglalkoztatási törvény módosításában szereplő maximálisan 90 napban meghatározott ellátási időszak nagymértékű csökkenést eredményezett e ellátási formában.

Pályakezdők:

Kirendeltségünkön 2012. december 20-i adatok alapján 214 fő pályakezdő nyilvántartása történt meg. Közülük 74 fő részesül foglalkoztatást helyettesítő támogatásban. Iskolai végzettségük alapján a következőképpen csoportosíthatóak:

A pályakezdők esetében is megfigyelhető, hogy a 8 osztálynál kevesebb végzettségűek és az általános iskolát végzettek száma a nyilvántartottak 48 %-át teszi ki. Ez az arány igen magas. Az összes nyilvántartott álláskereső adataihoz hasonlóan a pályakezdők esetében is igen csekély a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma. Eltérés azonban, hogy a gimnáziumot, illetve szakközépiskolát végzők aránya nagyobb a pályakezdők esetében.

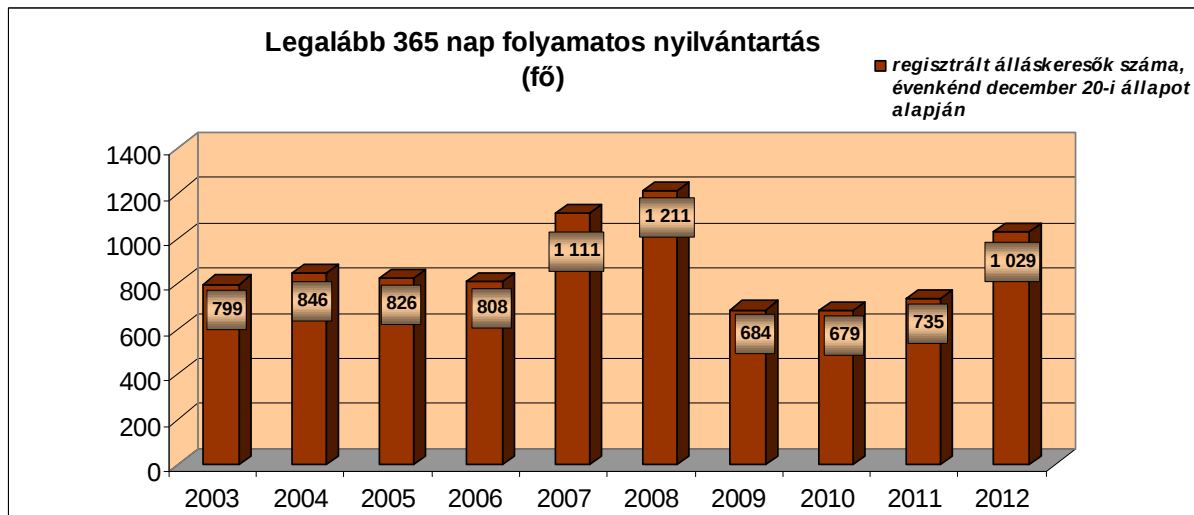
A pályakezdők elhelyezkedésének segítésére 2012-ben jelentős programként indult az *első munkahely garancia* elnevezésű, a pályakezdő fiatal álláskeresők munkaerő-piaci helyzetének javítása érdekében indított központi munkaerő-piaci program. Ez a program elősegíti a nyugállományba vonulás miatt jelentkező szakember utánpótlás biztosítását azzal, hogy a támogatás ideje alatt lehetőséget biztosít a nyugállományba készülő munkavállalók aktív életpályája alatt megszerzett széles körű tapasztalat és szaktudás átadására. Emellett a program a pályakezdő számára biztosítja az elő munkahelyen a munkatapasztalat szerzést, megalapozza a Kormány Munkahelyvédelmi Akciótervének 25 év alattiakat érintő programelemét, ugyanakkor a munkáltató számára kockázatmentessé teszi a foglalkoztatás munkakipróbálási szakaszát.

Megváltozott munkaképességűek:

A megváltozott munkaképességűek aránya nőtt 2012. évben, számuk: 69 fő, a 2011. évben 64 fő, ez a szám 8 %-os növekedést mutat az előző évhez képest.

Tartósan regisztrált álláskereső:

Az elmúlt évtizedek súlyos környezeti és gazdasági hatása mellett a regisztrált állomány iskolázottsági és képzettségi szintje is befolyással volt/van a településen. Az alulképzetteknek az elsődleges munkaerő-piacra való jutása szinte reménytelen. Hajdúhadházon sajnos szűkös számban vannak jelen foglalkoztatók és a környező településeken is elsődleges szempont a helybéliek alkalmazása. A lenti diagramból egyértelműen kitűnik, hogy a tartós munkanélküliek aránya igen magas és ezzel párosul az alacsony képzettségi szint is. Ez a két tényező tovább rontja az elhelyezkedési esélyüket. Az ilyen munkaerő az idő múlásával veszít értékéből. A problémát tovább súlyosbítja, hogy gyakran a rossz egészségügyi állapot is párosul az alacsony iskolai végzettséggel és a tartósan regisztrációban töltött idővel.

Közfoglalkoztatás:

A közfoglalkoztatás rendszerét 2011. évtől kezdődően új támogatási rendszer váltotta fel. Megszűnt a közmunkaprogram, a közcélú munka, valamint a közhasznú munkavégzés, és helyükbe az egységes közfoglalkoztatás lépett. Annak érdekében, hogy a közfoglalkoztatást az önkormányzatok minél eredményesebben végezzék, azaz a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosultak minél nagyobb létszámban kerüljenek közfoglalkoztatásba, célszerűvé vált az év elején az ellátandó közfeladatok meghatározása és azok ütemezése a teljes évre vonatkozóan. A korábbi évek tapasztalatait figyelembe véve megtervezhető lett az egyes feladatok ütemezése, az elvégzésükhöz szükséges létszám, végzettség, illetve szakképzettség szerinti összetétele, valamint az egyes feladatokhoz kapcsolódó közvetlen költség összege. A közcélú foglalkoztatást felváltó egyik forma 2011 januárjától a rövid időtartamú közfoglalkoztatás. Ennek keretében kizárólag a bérpótló juttatást felváltó foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők voltak foglalkoztathatók. A közfoglalkoztatás másik újdonsága a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás. A támogatás célja volt, hogy a hátrányos helyzetű, elsősorban foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő álláskeresőkre részére hosszabb időtartamú foglalkoztatási lehetőséget nyújtson a települési önkormányzatok közfeladatainak ellátásában való részvétel útján. 2012 februártól indultak a kistérségi start mintaprogramok. A Hajdúhadház Városi Önkormányzat a 2012. évben a hosszabb idejű és a mintaprogramok támogatására nyújtott be kérelmet kirendeltségünkre, melyek támogatást is nyertek. A támogatással 229 fő foglalkoztatása valósult meg a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatási formában. A start közfoglalkoztatási mintaprogram keretében a mezőgazdasági, az illegális hulladék lerakóhelyek felszámolásával, belvíz elvezetéssel, mezőgazdasági és közutak karbantartásával kapcsolatos projektek kerültek támogatásra. A

mintaprojektek megvalósulásában összesen 70 fő foglalkoztatása valósult meg, melyből 10 fő képzésben is részt vett.

Összességében megállapítható, hogy az új közfoglalkoztatás meghozta az elvárt eredményeket, hisz az álláskereső személyek foglalkoztatásával és az elnyert közvetlen költségek felhasználásával a település fejlődését eredményezte.

Foglalkoztatáshoz kapcsolódó aktív eszközök:

A munkaügyi kirendeltségek által működtetett aktív eszközök közül 2012. évben a foglalkoztatás bővítő bértámogatás, munkahelymegőrzés támogatás, az első munkahely garancia program, valamint az álláskeresőknél felnőtt képzése kapott fő hangsúlyt. Az információk ügyfélhez való eljutását belső tájékoztatók valamint külső vásárolt szolgáltatásként információ nyújtók és munkaerő-piaci mentorok alkalmazásával segítettük.

Hajdúhadház, 2013. március 18.

Antal Sándor
Kirendeltségvezető

4242 Hajdúhadház, Hunyadi u. 6. Telefon: (36 52) 583-430 E-mail: HajduMHajduadhasJH-MK@lab.hu